

VEČERNI LIST

Abon za celo leto . K 60.—, za pol leta . K 30.—
 Četrt leta . K 15.—, en mesec . K 5.—
 Prodajstvo in upravnništvo: Kopitarjeva ulica štev. 6.
 Telefon štev. 50.

NEODVIŠEN DNEVNIK

Inserati: Enostopna pettivrsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po K 20.—
 Poslano: Enostopna pettivrsta K 1.—. — Izhaja vsak dan, izven 31 nedelje in praznike, ob 2. uri popoldne

Osvobojenje Koroške. Plačilo za nemška grozodejstva.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 28. maja ob 22. uri poluradno: V začetku tega meseca so Nemci iz Koroške brez vsakega povoda napadli in pognali naše maloštevilne posadke iz Slovenske Koroške ter prekoračili na ta način demarkacijsko črto. Vsi naši poizkusi, da bi jih mirnim potom pripravili do tega, da zapuste našo očetnjo, so ostali brezuspešni. Za časa pogajanj in tudi potem so Nemci obdelovali vsak dan naše predstraže z artiljerijskim in strojniškim ognjem in jih izzivali. Tega

stanja nismo mogli dalje trpeti, zlasti ne surovega postopanja z našimi brati v zavzeti Slovenski Koroški. Iz teh razlogov smo bili primorani, osvoboditi naše brate z oboroženo silo in pregnati mrzkega sovražnika z naše svete zemlje. Našim hrabrim vojakom je bilo zaukazano danes zaranj, da napadejo sovražnika. Ta napad se razvija uspešno v vseh smereh in na mnogih mestih se Nemci v neredu umikajo, mečejo proč orožje in prepuščajo našim topove in ujetnike.

Generai Smiljanič v Sinčivesi.

Ljubljanski dopisni urad poroča dne 29. maja ob 18. uri iz uradnega vira: Danes dopoldne je general Smiljanič posetil Sinčoves. Prebivalstvo je navdušeno po-

zdravilo generala in mu izreklo zahvalo za osvoboditev od nemško-koroškega terorja.

Osvobojeni kraji.

Ljubljanski dopisni urad poroča z dne 29. t. m. ob 21. uri 30 minut poluradno: Naše hrabre čete so s prirojenim jim navdušenjem zlomile vsak neprijateljski odpor in so dosegle Dravo. S tem so rešile naš težko mučeni narod na Koroškem od nasilja in trpinčenja pobesnelih Nemcev in

so zopet prinesle svobodo Spodnjemu Dravogradu, Guštanju, Pliberku, Černi, Železni Kaplji, Sinči vesi, Galiciji itd.

Se enkrat se je skupno prelivala kri Srbov, Hrvatov in Slovencev za celokupno ujedinjeno domovino.

Določitev naših mej se bliža koncu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

m Belgrad, 30. maja. Iz poučenih parlamentarnih krogov javljajo, da bo v ponedeljek padla v Parizu končna odločitev

v vprašanju mej naše države, kakor tudi našega spora z Italijo.

Nemci za jugoslovanski Temešvar.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

m Belgrad, 30. maja. Iz Temešvara poročajo, da zahteva povodom skorajšnje odločitve o usodi Temešvara vse nemško časopisje izvedbo plebiscita, kakor je to zahtevala tudi naša delegacija v Parizu.

Vsi temešvarski listi razpravljajo o usodi mesta, ki se ima določiti na mirovni konferenci. Zadnje vesti poročajo, da so se vsi Nemci v Banatu izrekli za to, da se Temešvar prikloni Jugoslaviji.

Osvoboditev Korotana.

Naše čete na Koroškem so dosegle Dravo, ko so zlomile na celi črti odpor nemških čet. S precejšnjega dela svete zemlje našega Korotana je pregnan sovražnik, ki je trpinčil in mučil naše ubogo koroško slovensko ljudstvo.

Kratka so poročila, ki jih dobivamo. Z napetostjo zasleduje naša javnost dogodke, ki se vrše, in posebno razumljivo je živo zanimanje koroških bratov, ki žive med nami kot begunci. Večina se jih že pripravlja za odhod domov. Domača zemlja jih kliče. Dobro vedo, kaj jih čaka doma. Opustošeni domovi, izropani hlevi, uničeno premoženje. Mnogoteri izmed svojcev, ki ni mogel pobegniti, zdihuje v nemškem jetništvu ali pa je postal žrtev nemške podivjanosti. In vendar je veselo njihovo razpoloženje. Vračajo se domov na svojo svobodno grudo.

Slovenska gruda, ohranila nam je, kar je na Koroškem slovenskega, kljub vsem težavam in neznosnemu trpljenju. Ta slovenska gruda je tista vez med rodovi dedov in med rodovi potomcev, ki oživlja med slovenskim kmetom na Koroškem narodno zavest in prepričanje: Svobodna slovenska zemlja je bila nekoč to, ne dajte, da zapade sedaj večnemu robstvu!

Središče južnega slovanstva je bila nekoč ta sveta zemlja Korotana, danes pa komaj mejnik, najskrajnejši in najsevernejši, naše posesti.

In vendar ostane ta zemlja bistven del jugoslovanstva. Za to nam je porok dejstvo, da se danes vsa tri plemena osvobojenega naroda bore za svobodo tega tako teptanega Korotana.

Prinašali smo poročila o nemških tolovajstvih na Koroškem. Tisto žalostno poglavje bo sedaj končano. Priče sedanosti so bile one strašne tožbe in priče preteklosti slovanstva so, pričajoč nam še danes na našem živem telesu, kako je nemštvo v minulih stoletjih z ognjem in mečem iztrebljalo v Korotanu naš rod. Naj bi preizkušnje sedanjega časa bile zadnje! In iz te prelite junaške krvi naj bi zrastle močna naša svoboda in mir in pravica svobodnega koroškega slovenstva in vsega jugoslovanstva!

—:—

Vprašanje Reke — rešeno.

LDU Pariz, 28. maja. (ČTU) Teritorijsko vprašanje Reke je rešeno. Gospodarsko stališče tega mesta je veljavno določeno.

Spor med Italijo in Jugoslavijo.

LDU Belgrad, 29. maja. Iz Londona javljajo, da je tukaj 21. t. m. Sir Arthur Evans, znani specialist za jadransko vprašanje, imel v narodno liberalnem klubu konferenco o sporu med Italijo in Jugoslavijo. Govornik je kritiziral Sonninovo po-

litiko proti Jugoslaviji za vojne in rekel, da se je Italija vedla kakor osvajač, ki se vojskuje obenem zoper Jugoslavijo in zoper Nemce. Sedaj je Italija postala mandatarska država; po podpisu premirja je šla dalje, nego je bilo treba.

Rumuni groze.

LDU Bukarešta, 29. maja. Romunska agencija »Dacia« poroča, da je vest, po kateri bo del Banata pripadel kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, izzvala protestni pokret med Romuni. Romunska vlada je zapretila, da odpokliče svoje delegate iz Pariza, ako se ne spremeni odlok konference. Zaeno bi v tem primeru odstopila sedanja vlada in bi nastopila provizorna vlada.

LDU Belgrad, 29. maja. Iz Bukarešte poročajo. V nedeljo je bila tukaj pred gledališčem javna skupščina. Opoldne je prišlo pred naše poslaništvo 40 vojakov z enim častnikom in 6 policijskih komisarjev. Poslaništvo, kakor tudi vse sosednje ulice so zastražili vojaki. Na meetingu, ki

je bil očitno inspiriran po romuski vladi, je bilo mnogo govornikov, ki so govorili proti Srbiji. Množica je klicala: »Doli s Srbi, ki pozabljajo naše pomoči!« Manjši del je prišel pred poslaništvo, toda vojaki so ga odpodili.

m Belgrad, 30. maja. Romunska korespondenca »Dazia« javlja iz Bukarešte: Vest, da je mirovna konferenca sklenila, priznati del Banata Srbiji, je izzvala med Romuni protestno gibanje. Kakor se čuje, namerava Romunija za ta slučaj odpoklicati svojo delegacijo iz Pariza. Obenem bo odstopila tudi sedanja vlada in bo prevzela vladne posle začasna vlada pod vodstvom Tomi Daliana ali generala Vajvo Jakoša.

Mažari pred Košicami.

LDU Bratislava, 29. maja. (ČTU) Vest, ki jo prinašajo dunajski listi, češ

da so Mažari zavzeli Košice, je popolnoma izmišljena.

Finančna določila mirovne pogodbe z Nemško Avstrijo.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) Komisija za obnovo, kateri so bili prideleni general Smuts in mr. Keyne (Velika Britanija) ter Loucheur in Tardieu (Francija), bo izdelala v najkrajšem času finančne klavzule mirovne pogodbe z Nemško Av-

strijo, v kolikor se te nanašajo na države, ki so nastale na ozemlju bivše monarhije oziroma zasedle njene dele, namreč Čehoslovaška, Jugoslavija, Poljska in Romunija.

Vzroki svetovne vojne.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) Zelo značilno je, da prihajajo prav v trenutku, ko si prizadevajo nemški delegatje, odvaliti odgovornost za vojno od Nemčije, ravno iz Nemčije zanimiva odkritja o odgovornosti. List »Gazette de Francfort« posnema iz lista »Deutsche Politik« bistveno vsebino avstro-ogrške spomenice, ki je služila kot podlaga usodepolnemu paktu, čigar določbo so morale izzvati vojno. Ta spomenica je spremljevala pismo cesarja Franca Jožefa I. Viljemu II., kjer razlaga avstrijski cesar nemškemu vzroke, zakaj je monarhija prisiljena, poteptati Srbijo. Noben dokument ne osvetljuje bolje mišljenja mož, ki so povzročili svetovno vojno. Spomenica je bila sestavljena pred umorom nadvojvode Franca Ferdinanda v Sarajevu; pristavili so ji samo nekaj postscriptum, kjer omenjajo atentat in pripominjajo, da

so se prejšnja domnevanja uresničila. Dunajska in berlinska vlada sta torej igrali neodpustno, zločinsko komedijo. — »Največjo komedijo, ki jo pozna svetovna zgodovina«, (kakor se tako radi izražajo nemški diplomatje), ko sta trdili, da oni in njihni narodi niso mogli obvladati razkačenosti radi umora nadvojvode. Vsa gonja nemško-avstrijskega časopisja v mesecu juliju 1914 proti Srbiji in vse klicanje po osveti, ni bilo nič drugega, kakor manever, ki naj bi zakril premišljenost, s katero je bila vojna izzvana. Ko je nemški narod dopustil razširjanje te gonje po časopisju, ko se je z bojevitimi manifestacijami tudi sam udeležil hujkanja, ko je vdrl kakor povodenj v Belgijo in Francijo, tedaj se je pridružil prostovoljno nasilnemu napadu, čigar namero in kolovodje bi bil mogel razkrinkati z največjo lahkoto.

Narodno predstavništvo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

m Belgrad, 30. maja. V sredo se prično binkošne počitnice narodnega predstavništva, ki bodo trajale 8 dni. Po počitnicah bo narodno predstavništvo v juniju rešilo vse zakonske načrte o polnoletnosti, državljanstvu, poslovniku in davku na vojne dobičke, nakar bodo meseca julija zopet parlamentarne počitnice. Finančni odsek bo medtem obravnaval zakonsko predlogo državnega proračuna, nakar bo v avgustu narodno predstavništvo razpravljalo o državnem proračunu.

Iz demokratskega kluba.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

m Belgrad, 30. maja. Poslanci dr. Dušan Beleš, dr. Bogdan Medaković, dr. Gavrilko Manojlovič, bivši ban Mihajlovič in Vazo Muačević so izstopili iz demokratske stranke. Vzrok njihovemu odstopu — je nezadovoljstvo radi stališča demokratskega kluba napram narodno gospodarskim vprašanjem.

Dobava premoga za Jugoslavijo.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) Vrhovni gospodarski svet mirovne konference je imel pod predsedstvom lorda Cecilia svojo dvajseto sejo. Obravnaval je vprašanje, kako naj bi se uredilo nadzorovanje prometa na Renu po uveljavljenju mirovne pogodbe. Dal je navodila komisiji za prometna sredstva in prometna pota, kako naj izdelata načrt za ureditev prometa na tej reki; glavni namen ureditve naj bi bil, omogočiti deželam, ki rabijo to prometno pot, da uživajo pri tem čim največje ugodnosti v gospodarskem oziru. Vrhovni gospodarski svet je sklenil s pridržkom naknadne ratifikacije po beogradski vladi dogovor za izvoz živil iz Banata v sosednje dežele v zameno za premoč, katerega naj bi dobavljali premočgovniki Transilvanije. Razen tega je naprosil vrhovni gospodarski svet zvezo društev Rdečega križa, naj bi veljale odredbe glede dobavljanja sanitetnega materiala v jugovzhodno Evropo tudi za severno Rusijo. Ukrenili so tudi vse potrebno, da onemogočijo Nemcem vse poizkuse, naspotovati intencijam mirovne pogodbe na ta način, da poizkušajo izvažati v nevtralne države kolikor mogoče velike množine barvnih in kemičnih snovi. Odsek za pomorske transporte, ki je bil podrejen vrhovnemu gospodarskemu svetu, se odpravi, ker prevzame njegove posle novo ustanovljeni medzavezniški odsek za pomorske transporte, ki ima svoj sedež v Londonu in je tudi organ vrhovnega gospodarskega sveta.

Upor v Carigradu proti ententi.

LDU Belgrad, 29. maja. Iz Konstanca se javlja, da je bila v Carigradu velika pobuna proti ententnim četam. Upor je udešen, vodje so ustreljeni.

Proglasitev renške republike.

LDU Nauen, 29. maja. (Brezžično.) Po čim dalje jasnejših poročilih, naj bi se bila v terek opoldne v Koblenzu proglasila renška republika. Vsled teh poročil se je pričela v Kölnu generalna stavka. Delavci so zapustili obrate, cestna železnica je ustavila promet. Na velikih obhodih, katerih se je udeležilo 10.000 ljudi, je protestiralo delavstvo proti proglasitvi renške republike. Manifestacija prihaja od orga-

nizacij, pa tudi druge organizacije nasprotujejo renški republiki. V resoluciji izjavljajo, da se vprašanje renške republike ne da določiti s političnim pučem, ravno tako pa tudi ne z obrambno stavko. Merodajni morejo biti le izvoljeni zastopniki ljudstva, za katere se je v tem vprašanju mogoče postaviti. Večina ljudstva obsoja tako postopanje v Koblenzu v času, ko gre za sprejem ali odklon mirovnih pogojev.

Kako se je zlomil odpor nemške vojske.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) V listu »Temps« z dne 28. maja opisuje general De la Croix podrobno, kako je silni pritisk zmagovitih zavezniških čet končno zlomil odpor nemške armade ter jo prisilil h kapitulaciji z dne 11. novembra. Splošna ofenziva zaveznikov, piše generalisimus, se je pričela dne 18. julija in se je nadaljevala brez presledka, je naposled med 10. in 20. oktobrom prisilila sovražnika, da se jel umikati na vsej črti med morjem in reko Meuse. Tri istočasne ofenzive zaveznikov so povzročile, da je sovražnik v nekoliko dneh porabil vse svoje rezerve, nakar ni imel drugega izboda, kakor da se začne umikati in da poprosi za premirje ter na ta način poizkusi prepričati popoln razsul, oziroma ga vsaj nekoliko zavleče. Vrhovno poveljništvo zavezniških armad je slutilo že naprej ta pelom ter je računalo popolnoma pravilno. Bilo mu je znano, da se je med 20. septembrom in 20. oktobrom udeležilo borbe 139 nemških divizij, dočim je znašalo celotupno

število nemških divizij 191. Sovražnik je moral vreči v bitko tudi vse rezerve, ki jih je imel v Alzaciji-Loreni. Tako je njegov položaj postal skrajno kritičen. Tedaj je maršal Foch sklenil, izvršiti odločilni udarec. Napad se je imel pričeti v Loreni v smeri reke Saare. Posledica tega bi bilo ogrožanje linije, po kateri bi se morala umikati sovražnikova glavna sila. Ker Nemci, kakor rečeno, niso imeli nikakih rezerv več, in ker so v nemškem zaledju naratal prometne razmere, ki so onemogočale vojaške transporte, je nemško vrhovno vodstvo izgubilo vsako možnost manevriranja ter je bilo prisiljeno h kapitulaciji. Kdor je videl, kakšna panika in gneča je nastala med nemškim umikanjem na nekaterih prehodih, si je lahko predstavljal, kako popolno bi bilo uničenje nemške armade šele v primeru, ako ne bi se pravčasno sklenilo premirje in bi se obenem pričela omenjena odločilna ofenziva v Loreni.

Gospodarski odnosi med Rumunijo in Jugoslavijo.

(Posebno poročilo »Večernemu listu«.)

in Belgrad, 30. maja. Iz Bukarešta javljajo, da bo te dni odpotovala v Belgrad rumunska komisija, ki ima nalogo, stopiti v dogovor z našo vlado zaradi gospodarskih zvez med obeh državama, ače medtem ne nastanejo druge ugodne razmere.

Poljski zastopniki v inozemstvu.

LDU Lyon, dne 29. maja. (Brezžično.) Kekor poročajo iz Varšave, je imenovala poljska vlada za zastopnike v inozemstvu Dsiowski v Parizu, Szembeka v Londonu, Skironzita v Rimu, Kowalskega v Vatikanu, grofa Adama Tarnowskega (bivšega avstro-ogrškega poslanika v Washingtonu) v Tokiu, člana poljske delegacije v Parizu Piltza za zastopnika v Bukarešti in kneza Kazimierza Lubomirskega v Washingtonu.

Šlezija republika.

LDU Moravska Ostrava, 29. maja. (ČTU) Kakor poročajo poznanski listi, so Nemci v Gornji Šleziji koncentrirali 100

tisoč vojakov in hočejo Gornjo Šlezijo proglasiti za republiko, ako nemška vlada podpiše mirovno pogodbo.

Kanada za Rumunijo

LDU Lyon, dne 29. maja. (Brezžično.) Polkovnik Boyle pojde v kratkem v Rumunijo kot pooblaščenec kanadske misije v Londonu. V Rumuniji bo vodil razdelitev blaga, ki ga je poslala Kanada Rumuniji in ki je neobhodno potrebno za obnovo te države. Polkovnika spremlia več izvedencev. V Bukarešti bo tvoril pisarno, ki bo priskrbovala kanadskim tovarnarjem potrebne informacije. Kanada je že dovolila Rumuniji primerno posojilo.

Demonstracije angleškega in ameriškega brodograja proti Nemcem.

LDU Gdansko, 29. maja. (ČTU) V Gdansko je dospela eskadra ameriških in angleških vojniških ladij ter je izkrcala posadko. Brodograjska demonstracija naj Nemcem predoči odločno namero entente, ako Nemčija ne podpiše mirovne pogodbe. Z enakim namenom je ententa ladje poslala v Hamburg. Vojaška atašeja angleškega in ameriškega poslanštva v Varšavi sta odpotovala v Gdansko, da pripravita izkrcanje ententnih čet.

Amerika obdrži nemške ladje.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) Kakor se govori v washingtonskih političnih krogih, bodo Zedinjene države na podlagi posebnega dogovora med aliranimi in asociiranimi državami obdržale vse nemške ladje, ki so jih bile zasegle tekom vojne v ameriških pristaniščih.

Zahteve Italije v Afriki.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) Odbor, ki mu predseduje lord Milner in ki mu pripadata kot člana tudi Henry Simon, francoski minister za kolonije ter Crespi kot zastopnik Italije, se je po večdnevem odmoru sestal v sredo popoldne k seji. Razpravljal je o zahtevah, ki jih stavlja Italija v Afriki na podlagi člana 13. londonskega pakta.

Zahteve Luksenburške.

LDU Lyon, 29. maja. (Brezžično.) V luksemburški zbornici je izjavil državni minister Reuter, da je vlada pripravljena odpotovati drugi teden v Pariz, kjer bo izrazila pred mirovno konferenco želje luksemburškega naroda, ki hoče obdržati svojo samoupravo in želi skleniti gospodarsko zvezo s Francijo in z Belgijo, ali, ako bi bilo to nemogoče, začeti pogajanja z obema državama, da spozna njune pogoje. Vlada namerava tudi zahtevati, naj se pripusti luksemburško k zvezi narodov. Po zelo burni razpravi je zbornica sprejela predlog poslana Thorna, k izražaja nado, da bo vlada dosegla v Parizu izpolnitev vseh želja luksemburškega naroda.

Ljudska kopališča.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

in Belgrad, 30. maja. Narodnemu predstavništvu bo predložen poseben zakon, po katerem bodo morala vsa večja mesta in občine tvoriti ljudska kopališča.

Koliko državnega posojila so podpisali trgovci-dobavitelji, ki so se, oproščeni vojaške dolžnosti, povzpeli do blagostanja?

Iz pokrajine.

k Družba sv. Mohorja svojim cenjenim članom naznanja, da so ji oblasti tiskarno zopet otvorile in popolnoma prepustile danes, dne 20. majnika. Tisk družbenih knjig se neovirano nadaljuje. Poštna naročila od meseca marca nam dohajajo šele zdaj. Vpisalne pole se lahko pošiljajo naravnost sem v Celovec, denar pa Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani.

k Umrl je, kakor poročajo iz Belgrada, poslanec Kufrin, župnik v Belovaru.

k Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo je v svoji 13. seji z dne 27. maja sklenila, da se prosilcem za demobilizacijsko blago, ki so na katerikoli način zapleteni pri razpečevanju, neupravi-

tenih prodajah ali prilastitvah demobilizacijskega materijala, toliko časa ne dodeli nobenega blaga, dokler ni njih udeležba na takih kupcijah sodnijsko ali kako drugače izčiščena. Takim prosilcem že odkazano blago se v nobenem slučaju ne rezervira in tudi komisija ne prevzame dolžnosti za poznejšo dodelitev, tudi če se izkaže nedolžnost prosilca.

k **Novi šolski tečaj na podkovski šoli** slov. kmet. družbe v Ljubljani, se prične dne 1. julija 1919. Kdor želi vstopiti, naj vloži do 15. junija t. l. prošnjo za sprejem, ki naj ji priloži: 1. krstni list, 2. domovinski list, 3. zadnje šolsko spričevalo, 4. učno spričevalo, 5. npravstveno spričevalo. Sinovi siromašnih starišev, ki hočejo prositi za podporo, naj predložijo tudi ubožni list.

k **»Jugoslovanska pomorska Matica«.** Dne 18. t. m. so v Dubrovniku jugoslovanski pomorščaki in prijatelji morja osnovali društvo »Jugoslovanska pomorska Matica«, ki naj družijo in ujedini vse jugoslovanske pomorščake in osebe, ki se zanimajo za pomorstvo. Sedež društva naj bi bil v katerikoli primerni luki jugoslovanske države. Društvo naj proučuje socialne in gospodarske odnose pomorcev in ribičev, naj zastopa njih interese ter naj skrbi za njih splošno, narodnoprosvetno in strokovno izobrazbo, obenem naj vzbujajo zanimanje za pomorstvo v najširših krogih jugoslovanskih, ne samo v tistih, ki bivajo v notranjosti dežele. Takoj prvi dan je v društvo stopilo 80 pomorskih častnikov trgovske kakor tudi vojne mornarice ter plačalo po 200 kron utemeljnine. Če se bodo tudi drugod člani priglašali v zadostnem številu in društvo finančno dobro podpirali, mu bo kmalu mogoče začeti z izdajanjem lastnega glasila »Naše Morje« in otvoriti delo za narodne koristi. Sedaj razpošilja to društvo rodoljubom poziv za pristop, naglašajoč važnost morja za državo. Obrača se do posameznikov, ki vedo ceniti pomen urejenega pomorstva za procvit države, kakor tudi do občin s prošnjo, naj društvo podpro in da naj mu hkrati sporoče svoje posebne želje in nasvete. Predsednik društva je kapetan Ivan Carič, podpredsednika sta kapetan Nikše grof Cozze in Ivan Hagija.

Društvenemu pozivu se pridružujemo tudi mi z željo, da bi se vanj priglasilo čim največ članov — Slovencev. Ako smo svoj čas pristopali k »Mornariškemu društvu«, ki je imelo svoj sedež na Dunaju, zato, da bomo v skupni organizaciji najlaglje do razvitka pripomogli slovenskemu pomorstvu in z njim slovenski pomorski trgovini, bomo pač tem rajši pristopili društvu, ki je povsem jugoslovanske in torej povsem naše in od katerega si moremo tem gotoveje obetati procvit. — V orijentacijo dodajemo kratek izvleček iz društvenih pravil: Zasluzne osebe more glavna skupščina imenovati za društvene častne predsednike ali častnega člana. — Osebe, korporacije in zavodi, ki so darovali najmanj 1000 K, postanejo društveni dobrotvori. — Društveni utemeljitelj postane, kdor ali naenkrat ali v več obrokih tekom enega leta vplača najmanj 200 K. Korporacije in zavodi pa postanejo utemeljitelji, ako pla-

čajo 500 K. — Pravi člani so samo pripadniki trgovske ali vojne mornarice, ostali so samo društveni prijatelji. — Ako je pravi član častnik, plača tekom šestih mesecev vpisnino 100 K in tekom leta 60 K članarine. Ako je pravi član podčastnik, mornar ali ribič, plača naenkrat 10 K vpisnine, v letu pa 24 K članarine. Vsak pravi član in vsak društveni prijatelj ima pravico do rednega prejemanja društvenega glasila. — Pravi član postane društveni utemeljitelj, ako tekom enega leta vplača 100 K poleg vpisnine. — Društveni prijatelji plačujejo na leto 60 K članarine.

Koliko državnega posojila so podpisali industrijalci, katerih podjetja so delovala vso vojno in jim donasala milijone?

Iz Ljubljane.

I **»Pelikan«** v dramskem gledališču. Vprizoritev te svinčeno težke Strindbergove komorne igre, je dosegla višek v letošnji sezoni, to moramo priznati. Da izrazi vse potankosti, ki jih nudi Strindbergov tekst, je treba pravega umetnika in naši igralci so bili ta večer v polni meri kos svoji nalogi. Na višku je bila gđ. Šaričeva, ki je z večjo roko zgrabila svojo nalogo in jo je izvršila v vseh od tenkih z veliko doslednostjo in silo umetnice. Železnik je hodil s Šaričevo v isti višini; zaživel se je v vlogo z vso svojo dušo in jo igral z razumevanjem in ognjem, da nam more biti samo žal, ko nas bo zapustil v prihodnji sezoni. To je bila njegova najboljša vloga te sezone in priča v njegovem resnem umetniškem stremljenju. Bukškova je igrala odporno, zlobno žensko, ki jo plaši samo še spomin na mrtvega moža z veliko sigurnostjo umetnice; silno lepo je izrazila grozo, ki se jo loteva v prazni izbi, v katero buta skozi odprto okno veter. Bratino bi skoraj ne bili spoznali; dal je vse, kar je mogel in moral podati. V drugem dejanju je dosegel višek svoje igre. Posebno pa moramo pohvaliti njegovo režijo, ki priča o razumevanju in resnem prizadevanju; slednji nedostatek bi bil lahko na škodo igri. Občinstvo je bilo ta večer nenavadno dostojno. Elementarna groza, ki je dihala iz ledenega ozračja, je obvladala ljudi popolnoma. Takih večerov želimo še mnogo. F. B.

I **»Glasbena Matica«.** V soboto, dne 31. t. m. ob 20. uri pevka vaja za mešan zbor. Vsi pevci in vse pevke! Važno!

I **Društvo slovenskih profesorjev** je podpisalo tisoč kron državnega posojila.

I **Srbska pravoslavna cerkev** v Ljubljani prosi vse pevce in pevke, ki hočejo peti, da se zglase v pisarni Narodnega gledališča pri g. Zormanu.

I **Brez listin.** V sredo smo prinesli notice o aretaciji pri jubilejnim mostu, v katero so se bile vrinile nekatere netočnosti. Aretiranec je bil neki Alojzij Meserko, star 19 let, ki je v družbi svojih dveh bratov vlomil v neko hišo pri Mirni in odnesel več tisoč kron. Ko ga je stražnik spoznal in ga je hotel aretirati, se je ta branil z vso silo. Stražnik se je moral

boriti z aretirancem dalje časa, ker ni hotel rabiti skrajnih sredstev. Radovedno občinstvo se ni na njegovo prošnjo, naj mu pomaga, niti zganilo. Končno šele mu je pomagal nek meščan pri aretaciji s tem, da je prijel hudodelca za vrat. Zeleti bi bilo, da bi v takih slučajih občinstvo pomagalo; če je aretiranec res nedolžen, ga potem itak izpustijo.

I **Tihotapstvo.** Nadzornik policijskih agentov v Ljubljani, gospod Alojzij Ljubid je izsledil na ljubljanskem glavnem kolodvoru 6 vagonov manufakturnega blaga, katerega so hoteli z nekim živilnim vlakom prepeljati iz Trsta, čez Ljubljano v Nemško Avstrijo. To blago se je zaplenilo in oddalo oblačilnici v Ljubljani.

I **Ukradeno** je bilo podžagano borovo drevo na Golovcu gospej Pavli Pitak, katerega je kupila od posestnika Josipa Oražma. Tatu je policija že na sledu in se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

I **Pes je popadel** in tla podrl 10 letno učenko Vero Kalan, ko je šla v šolo. Pes je last baronice Sischarof, skočil je na dekdico, jo vrgel na tla, ji raztrgal obleko ter ji s tem napravil 30 K škode. Pri padcu se je dekletce na roki poškodvalo ter se ob enem tudi zelo prestrašilo.

I **Najdena** je bila v soboto zvečer v Šiški denarnica z več sto kronami. Dobi se v Sp. Šiški št. 2 pri g. Seidlu.

Repertoir narodnega gledališča.

Opera.

- 30. maja, petek, zaprto.
- 31. maja, sobota, »Žongler naše preljube gospe«. Abonma C 58.
- 1. junija, nedelja, »Slovaška prince-ska«. Izven abonma.
- 2. junija, ponedeljek, »Mamzell Nittouche«. (Obhajanje 20letnice umetniškega delovanja gospoda Povheta.) Izven abonma.
- 3. junija, torek, »Žongler naše preljube gospe«. A 2-60.
- 4. junija, sredo, predavanje gospoda Branislava Nušiča, srbskega pisatelja o »Tragediji srpskoga naroda«. Izven abonma.

Drama.

- 30. maja, petek, zaprto.
- 31. maja, sobota, popoldne zaprto.
- 31. maja, sobota, zvečer »Pelikan«. A 59.
- 1. junija, nedelja, »Pelikan«. B 59.
- 2. junija, ponedeljek, zaprto.
- 3. junija, torek, »Zemlja«. Izven abonma.
- 4. junija, sredo, zaprto.
- 5. junija, četrtek, »Za hčer Anestija«. A 62.

Iz gledališke pisarne. Zaradi obolevnosti gospodične Marjanovičeve se predstava »Smrt majke Jugovičev« v soboto popoldne ne bo vršila.

Podpisujte 4% državno posojilo!

Politična kronika.

p **Dementi.** V brzojavki iz Rima, objavljena v »Le Tempsu« 12. maja, se trdi, da tam z zanimanjem zasledujejo vesti, katere potrjujejo jugoslovanski listi o resnih nemirih, nastalih v Jugoslaviji, proti srbskemu gospodstvu. V imenu delegacije kraljevine SHS izjavljamo, da so te novice čisto izmišljene. Po zadnjih uradnih vesteh iz Beograda, vlada po celem kraljestvu popoln mir. Glede vesti o gospodarski invaziji anglo-ameriškega denarstva v naših deželah, omenjeni v tem telegramu, je takisto brez vsake podlage. Človek se zares čudi nad nevoljo, katero vzbujajo v Rimu ekonomska podjetja, ki jih utegnejo započeti pri nas denarni zavodi naših prijateljev in zaupnikov Angležev ter Amerikancev.

P. P.

p **Odnosaji med Mažarsko in Nemško Avstrijo.** Ogrska vlada sovjetov je priznala lastninsko pravico državnih listin, ki se nahajajo v posesti nemško-avstrijskih državljanov, prav tako tudi emisij, obligacij itd. Denarni zavodi in podjetja so obvezani, izpolnjevati dolžnosti, ki izvirajo iz tega dejstva. Pri tem se opozarja na to, da se lastninska pravica ne more smatrati kot prejudic niti v političnem, niti v zasebno-pravnem oziru. Ogrska sovjetska vlada ne smatra teh vplačil kot realizacijo nego samo kot predujme. Ogrska sovjetska vlada je pripravljena odkupiti in v gotovini plačati inventarje in zanje namenjeno blago, nadalje socializirana podjetja ter nepremičnine in premičnine, in sicer v roku, ki bi ga določili nemško-avstrijski interesenti. Tudi je vlada voljna podaljšati dne 12. aprila zapadle državne listine za 6 mesecev brez prejudica, proti temu, da se poplačajo zapadle obresti. Nadalje je sovjetska vlada pripravljena urediti promet z nakaznicami, na ta način, da bi se vršila vsa nakazila potom ogrske poštne hranilnice odnosno avstrijske poštne hranilnice.

Krava — mačja dojilja.

Iz Rimskih toplíc pri Celju nam poročajo ta-le izreden slučaj: Neki posestnik je imel mačko, ki je šla vedno v hlev z gospodinjo, kadar je šla ta kravo molzt. Po končanem poslu je muca vedno dobila svoj del mleka. Nesreča je hotela, da je gospodinja umrla, molžnjo je opravljala potem dekla, a ta mački ni dala nikoli več njene porcije. Muca si je pa znala sama pomagati. Opazili so, da je krava po vimeni opraskana in je pri molžnji začela brcati. Muc pa je postajala od dne do dne debelejša, lepša in gladkejša. Gospodar je toliko časa kravo nadzoroval, da je prišel nekoč na izreden, skoraj neverjeten dogodljaj. Prezirano mucu je namreč nekega dne naletel, ko se je kravi oklepala v imena in jo sesala, za kar jo je takoj sodil po »prekem sodu« in ustrelil. Da mačka lovi tudi ribe, ki so ji posebna slast, jo znano, toda da bi sesala tudi kravo, tega ni bilo še kmalu slišati.

Po svetu.

s **»Stranke brez otrok imajo prednost.«** To geslo se večkrat čita in čuje. Gospodar išče hišnika pod gotovimi pogoji, a oni, ki so »brez otrok, imajo prednost«. Iščete stanovanje? Berete: »Samo za družino brez otrok in brez klavirja.« Hišni gospodar ne trpi v svoji hiši ne klavirja, ne otrok, kar je v njegovih očeh enako zlo. In tako se godi danes družinam z otroci in klavirjem. Z eno besedo, povsod bodo videli, da je najemnik z večjo družino nekako zlo, ki se je hoče sleherni gospodar iznebiti. Pa to ni samo pri nas. Na Francoskem, v Parizu so demonstrirali najemniki, kateri imajo večje število otrok in kateri vsled tega ne morejo dobiti v mestu stanovanja, in neki Cochon, oče sedmih otrok, se je nekoč meni nič tebi nič pripeljal na vozičku v park v Tuilleries in si je začel staviti tamkaj leseno lopo za svojo družino. Jasno je, da lopo ni postavil, postavil pa je na dnevni red socialno vprašanje, ki se mora po mestih (pač tudi v beli Ljubljani) rešiti čim prej. V Parizu so začeli mestni očetje resno pretresati to vprašanje. Po sklepu pariških mestnih očetov mora biti določena najemnina v delavskih hišah, ki so mestna last, po številu najemnikov otrok, torej ne kakor pri nas, da »imajo starši brez otrok prednost«, ampak ravno narobe: čim več otrok, tem manjša je najemnina. Najemnik, kateri ima enega, dva ali tri otroke, mora plačati za štiri sobe 400 frankov, za tri sobe 333 frankov, za dve sobi 233 frankov. Pri ustanovitvi rečene stanarine kor tri otroke plačujejo za štiri sobe samo 300 frankov, za tri sobe samo 250 frankov. Pri ustanovitvi rečene stanarine se je uvaževalo, da mora javnost pomagati plačevati stanarino delavcu, če ne more živeti svojih treh ali več otrok pod 15. letom, in to tem bolj, ker so revni očetje prisiljeni iz prihranilnih virov stanovati z otroci v majhnih in nezdruvilih sobah, v katerih otroci trpe na duhu in telesu. Z ozirom na delavsko plačo in nje razmerje do najmanjših stroškov delavske družine se je v Parizu sklenilo, da mora podpora delavske družine znašati 25 do 30 odstotkov, po tem, kolikor otrok ima delavec. Načelo, da se družinam, ki imajo več otrok, nudi olajšava v stanovanju, je človekoljubno in pravično. Za Francozi so prišli še Italijani. V Milanu se je ustanovilo društvo za zgradbo delavskih hiš, ki bo nudilo najemniku z otroci olajšavo 10 do 30 odstotkov, po tem, kolikor otrok mora preživljati. Olajšava pa lahko obstoji tudi v tem, da plača delavec najemnino za dve sobi, stanovati pa sme v treh. Pri nas radi posnemamo, kar vidimo dobrega pri naših sosedih, deloma tudi pri Francozih. Ta naprava naj bi se spravila v življenje tudi pri nas.

s **Slučaji usode.** Da je iz Martina Hohenberga, neznanega sinčka tridentskega peka, postal pozneje stavbni slikar Martin Allomonte, je bil v istini samo slučaj. Njegov oče je bil ubog ter ni mogel za svoje otroke skrbeti, kakor bi rad. Že v mladosti jih je poslal po svetu, da bi si s svojimi

rokami služili kruha. Tako je prišel naš Martinek k slikarju Giovanniju Battisti Bacizoni, da bi tu popravil ter njegovim učencem trl barve. Ali nekoč se je brez Martinove krivde pripetilo, da se je s stropa šolske sobe spustil velik križasti pajek na sliko nekega učenca. Pozabili so na njegovo dosedanje pridnost in marljivost, po viharnih očitkih učencev mu je Bacizoni zagrozil, da ga takoj spodi, če se bo še kdaj zgodilo kaj takega. A kmalu op tem dogodku se je zgodilo, da je Bacizoni prijel pisanje, da ga na svojem popotovanju v Italiji obiše v oni dobi najslavnejši slikar Jernej Estaban Murillo, in da bo obdaroval s krasnim prstanom, kot je smel ta španski slikar navado obdariti najbolj nadarjenega učenca. Med učenci je nastal hrup in šunder. Vsak je slikal in se trudil, da bi njemu prisodili nagrado slavnega slikarja. Dan pred Murillovim prihodom je bilo Martinku naročeno, da mora biti vsepovsod vzoren red in snaga. Nepotrebne reči so spravili v kot in pokrili z zastorom. Jernej Estaban Murillo je prišel, pogledal je delo Bacizosovih učencev in je že hotel obdariti najpridnejšega in najbolj nadarjenega učenca, kar potegne skozi odprto okno veter ter odgrne zastor. — Zagledal so Bacizos, Murillo in vsi učenci velikega križastega pajka sredi mreže. Bacizos je jezno skočil, da bi pajka usmrtil. Ali zastonj je skušal raztrgati njegovo mrežo, zastonj, da bi ga pregnal. Ni se genila na pajčevina, ne pajk. Murillo je začudeno gledal in šele zdaj zapazil, da sta pajek in pajčevina naslikana. »Kdo je to naredil?« je vprašal Murillo. — Nihče se ni oglasil. — »To je mojstrsko delo!« je pripomnil Murillo Bacizosu. »Kaj ne poznate začetnika?« — »To si naslikal ti?« si je zdaj z bolj prijaznim glasom obrnil Bacizos k Martinu. — »Da, jaz!« je zašepetal deček. — »Zakaj pa ne poveš?« — Že vem vsel je rekel Murillo in podaril prstan Martinu, vprašal ga je kako in kaj in je skrbel zanj. — In Martin je postal sloveč slikar, ki si je nadel ime Altomonte, pod katerim slovijo njegova dela.

s **S katerim letom se smejo švicarska dekleta poročiti?** V Švici dobijo dekleta ženitno dovoljenje že po 16. letu. Zadnji čas pa prosi cela vrsta ženskih društev, da bi se meja starosti zvišala vsaj na 18. leto. Prošnjo podpirajo na etične, gospodarske ter higijenične razloge. Mnoge zdravnice trdijo, da prerana možnost deklet škoduje tako njim samim kakor tudi potomcem.

s **Bojkot japonskega blaga.** Iz Šangaja poročajo, da se po kitajskem širi bojkot japonskega blaga. Na nekaterih mestih so napadli in oplenili japonske trgovce. Ladje se pri izkrcavanju bore z velikimi težkocami. Pozvati so morali kitajske čete, da branijo japonske trgovce.

s **Slavnost v čast padlim komunistom.** Pariški listi poročajo, da so priredili pariški delavci velike manifestacije v čast komunistov, ki so padli l. 1871.

s **Sneg.** Val d' Isere je zapadel sneg, ki je na nekaterih krajih do 150 cm visok.

s **Večen spomenik.** V spomin plemenite žene, katere truplo so svečano prene-

šli v London, so sklenili Kanadci, da bodo imenovali neko goro Miss Cavel. Vrhunec hriba je iz neke dalje podoben usmiljenki, ki drži v roki bakljo. Bliznji hrib se po čudnem slučaju imenuje »Hrib bolesti«.

s **Molitvenik zadnje francoske kraljice.** Georges Cainc, konservator muzeja Carnevalet, je nedavno tega našel molitvenik. O pristnosti molitvene knjižice ni mogoče dvomiti. Kraljica je zapisovala vanjo v zadnjem času svojega življenja vse svoje neizmerne bolesti in je tako napravila iz nje neko vrsto zapisnika. To knjižico je imela pri sebi do svoje zadnje ure in je iz nje zajemala duševno tolažbo, ko je šla na morišče. Da je v istini molitvenik Marije Antoniette, zato govori najbolj rokopis, s katerim so v knjižici napisane pripombe. Rokopis vidimo celo v pismu, ki ga je pisala nesrečna kraljica na dan smrti svoji svakinji Mariji Antonietti Elizabeti. Na 220. strani nahajamo naslednje, s trdo roko napisane besede: 16. dan vinotoka ob pol petih zjutraj. Moj Bog, usmili se mel Moje oči nimajo več solz, da bi se razjokale nad vami, ljubi otroci! Molitvena knjižica je vezana v temnozeleno usnje ter ima zaponke in krvave cvetlice. Na sprednji zunanji platnici je vtisnjen obli-gaten križ. Ta dragocen dokument je bil najden v Chalonsu. Knjižica je imela posebno usodo. Robespierre jo je vzel s seboj kakor večino spisov in natisnjenih spominov po kraljevi družini, ter jo je vložil v skrivališču, ki ga je imel v svoji postelji. Tam jo je našel Courtois, ki je dobil 9. termidora ukaz, da bi pregledal »tiranove listine«. Courtois je skušal nekaj dobiti iz nje, kar mu pa ni dal vojvoda Décases. Ko je bil v letu 1816. Courtois v ujetništvu v Belgiji, je dal Décases pri njem napraviti hišno preiskavo in zapleniti papirje. Del teh zaplenjenih listin in knjig so l. 1831. vrnili Courtoisovemu sinu. Ta jih je dal svoji hčeri Chatmetti in ta zopet doktorju Dorye v Chalonsu. Iz njegove ostaline je prišla dragocena knjiga v državno knjižnico.

s **Baron Ferean v Braziliji** je bil velik bogatin, ali kar se malenkosti tiče, pa stiskač, da nič takih. Imel je pa to nenavadno lastnost, da je bil za smešnice, ki so ga jako veliko veljale, pravi zapravljivec. Posebno natakarijem ni načeloma nikoli dal niti vinarja. Zato mu niso bili natakariji glavnega mesta Rio de Janeiro zelo hvaležni in so ga že dalje časa imeli na piki. Naposled je prišla ura maščevanja. Neko dopoldne je jedel v hotelu Meaux telečja reberca. Ker so bile nekam nenavadno slastno pripravljene, si jih je naročil še eno porcijo. Tedaj pa ga je natakari zlobno zavrnil, rekoč: »Gospod, pri nas ni v navadi, da bi dajali dve porciji ene jedi.« »A tako?« je zamrmral baron, vstal od mize in odšel. Ni pa minilo deset minut, ko je baron spet prišel v obednico. »Natakari!« Plačilni natakari je pristopil k baronu. »Ravnokar se mkupil ta-le hotel,« je zlohotno rekel onemu, »in sem tu neomejen gospodar; a ker vidim, da ne postrežete ljudem, kot zahtevajo, zato vas pri ti priči odslvom. Pa kar naglo se mi spravite od tu. Nato se je obrnil k drugemu natakariju in mu velel: »Prinesite mi še ena reberca!«

s **Nekaj o Helgolandu.** — Uredbe, katere je zgradila Nemčija, da branijo uhod v Kielski kanal, bodo porušene in Angleži so predlagali, naj se s preostalimi eksplozivnimi snovmi, tako nemškimi, kot zavezniškimi, poruši tudi vse skale, ki delajo otok tako važnim v stratežnem oziru.

Narava je bila zelo neprijazna proti temu majhnemu otoku, na katerem stane čudno ljudstvo s čudnimi običaji in navadami, — nadaljuje buletin. — Morje je odneslo vse, prineslo cele kupe rib, a jih vrglo nazaj preko kanala in prirezalo otok na dva dela. Najbolj neprijazna pa je bila narava, ko je postavila navpične skale ter jih napravila magnetom za nemški militarizem.

Kmalu potem, ko je kupila Nemčija od Anglije ta otok, leta 1890., ga je pričela izpreminjati v kombinacijo najbolj moderne forta ter Coney Islanda za prešerne in bogate nemške trgovce.

Trideset milj zapadno od Šlezvik-Holštajna ter s površino, ki znaša manj kot kvadratno miljo, je imel domači narod ribičev malo prilike za protest. Ti trdni otočani pa so imeli skozi stoletja dobro definirane ideje glede samodoločbe, — čeprav niso mogoče še nikdar slišali te fraze.

Ob neki gotovi priliki so ženske na otoku določile njega politično usodo. Nekako v času, ko je Viljem Penn naseljeval Pennsylvanijo, je neki danski admiral presenetil ribiče na otoku, ko so ravno polagali mreže. Zagrozil jim je, da jih bo prijel kot talce, če se otok ne uda Danski. Žene, matere in sestre ribičev pa so vstale kot en mož ter prisilile šlezviško posadko, da se je odbovedala vsaki zahtevi Danske do Helgolanda.

Predno so vstale nemške utrdbe, je bilo obrežje, polno najlinejšega peska, polno kopalnih hišic.

Iz teh prevladujočih naravnih barv je dobil tudi Helgoland svoje barve, ki niso bile v prejšnjih časih rabljene le na poštih znakih, temveč tudi v domači noši.

Pred dvema stoletjema je nek velikanski vihar pretrgal vsako zvezo med nizko, s peskom pokrito zemljo ter navpičnimi skalami.

V petnajstem in šestnajstem stoletju je bil Helgoland središče lova na slanike v Severnem morju. Nato se je slanik umaknil proti obalam Škotske in še sedaj kroži na otoku pravljica, da je bil neki zločin vzrok, da so se slaniki preselili drugam.

Do pred par leti so bili konji na otoku povsem neznana žival. Neka povest pripoveduje, da je neka stara ženica umrla od strahu, ko je videla jahati nekega Angleža na konju po enem izmed gričev. Domnevala je namreč, da mora biti to kako nadnaravno bitje.

Predno so Nemci kupili otok ter poslali tjakaj posadko 2.000 mož, je bilo prebivalstvo otoka nad vse miroljubno ter je spoštovalo postave. Če je storil kdo kako nerodnost, ni bilo treba poslati policista. Kadar je bil kdo aretiran, je šel sam k ječarju ter mu pojasnil namen svojega prihoda ter rekel, naj ga spravi za — švedske gardine.

V starih časih se je imenoval otok Hertha. Nahajalo se je tamkaj svetišče

Foeste, neke frizijske boginje. Od desetega do štirinajstega stoletja je bil otok neodvisen. Nato so se ga polastili vojvode Šlezvika ter ga uporabljali v glavnem kot zastavni predmet za posojila, dokler ga niso 400 let pozneje dobili v roke Danci.

Danska je odstopila otok Angliji v pričetku devetnajstega stoletja in Angleži, ki so sicer spoznali stratežično važnost otoka, so ga utrdili le v obrambne svrhe. —

Nemčija pa je zgradila veliki pomol v morje iz granita in jekla, ki jo je stal 30 milijonov dolarjev ter je izdala še nadaljne milijone za stolpiče in podstavke velikih topov.

Ker so se nahajali v rokah tako številnih narodnosti, so sprejeli otočani navade in ideje različnih dežel, vendar pa jim dali nekaj domačega kolorita. Celotna satana si predstavljajo drugače kot drugi, namreč z leseno nogo, in raditega pravijo v Šlezviku: — Na Helgolandu hodi celo hudič po bergljah.

s **Voznina v Brighton.** Brighton — izgovori: Brajtn — je najimenitnejše angleško kopalnišče. Leži ob južni obali in ima vedno zvezo z Loŕdonom in po parnikih s celino evropsko. Umetnike najame in nastopa z njimi podjetnik, ki mu pravimo impresario. Tak podjetnik, Anglež Vilbert Beale, je potoval s slavno italijansko pevko Julijo Grizi, umrlo leta 1896. v Berlinu. O njej pripoveduje v svojih »Spominih« sledečo veselo dogodbo. Umetnica je dobivala za svoje javne nastope naravnost knežje honorarje, a ni imela nobenega pojma, kakšno vrednost ima denar. Kar razmetavala je zlato in srebro, kakor ji je prišlo na misel, in nikoli ni štela. Impresario ji je očital, da to ne gre, da mora misliti na prihodnost; in obljubila mu je, da se bo poboljšala. Poboljšala se je, a kakol! Z impresarijem sta napravila pogodbo, da bo pela Grizi po raznih angleških mestih. Za to je dobila 10.000 funtov šterlingov — 240.000 kron. Potovanje se je začelo v Londonu, končalo pa v Brightonu. Umetnica je bila zjutraj še v Portsmouthu, zvečer je nastopila v Brightonu in se hotela odpeljati še tisto noč v Pariz. Že je sedela v vozu, pripravljena na odhod, ko ji izroči impresario zadnji del honorarja, 2000 funtov — 48.000 kron, in se poslovil od nje. Voz hoče odpeljati, tedaj se pa spomni pevka na varčnost in reče impresariju, da mora dobiti še voznino od Portsmoutha v Brighton, pet šilingov — šest kron. Beale pravi, da nima drobiža in da bo dal voznino njenemu oskrbniku, ki je odpotoval s prtljago šele prihodni dan. Par ur nato gre Beale na kolodvor in se pelje v London. Vlak prisopiha v pokriti prostor in Beale sliši, da kliče raznašalec telegramov njegovo ime. Oglasi se in dobi brzojavko iz Dovra, v kateri ga Grizi vpraša, če je že izročil oskrbniku Martinu onih pet šilingov za voznino iz Portsmoutha v Brighton. Beale se smeja, vtakne telegram v žep, se vsede v voz in se pelje domov. Drugo jutro ravno vstane, že pozvoni zopet telegram! To pot pa iz Francoske, iz mesta Calais. Pevka ga vpraša, če je že izročil Martinu tistih pet šilingov. A to ni bilo še dosti. Komaj je bil

zajtrkoval, že pride Martin sam z drugo brzojavko v roki. Njegova gospodinja mu je telegrafično naročila, naj gre sam k Bealu po voznino. Beale plača. Sedaj je mel mir pred brzojavkami in opomini. Pozneje je zvedel, da je vrgla Grizi onih pet šilingov Martinu v glavo, ko jih je hotel njej v Parizu izročiti. Smejala se je in rekla, da je zaenkrat že dosti varčnoti.

Za trenotek v rajju.

Julija leta 1875. so odkrili v Britanski Kolumbiji v Severni Ameriki veliko zlatih poljan. Zlataželjni ljudje so se zbrali na tisoče ob obeh reke Stickeen, delali so moč in dan in izpirali pesek ob bregu.

Mlad mož, Jakob Day, po poklicu čevljar, je videl, da se na ta način ne bo zredil. Sklenil je, da gre na lastno roko iskat izhodišče zlatega studenca, zapustil je glavno reko in je začel zopet delati ob enem gornjih dotokov, ob Rumenu potoku.

In zopet je bil razočaran. Dobil je še manj zlata kakor preje. Povrhu je bil še v neobljudeni pokrajini, ni si mogel preskrbeti živil in drugih potrebščin. Četudi se je bil dobro založil, je po treh brezuspešnih tednih strahoma uvidel, da gredo zaloge h koncu. Nič ni pomagalo, nazaj je moral.

Da bi si pot okrajšal, ni sledil krivini Rumenege potoka, ampak vdaril jo je kar vprek. Naenkrat mu pa zapre pot globoka dolga soteska z visokimi strmimi stenami; ni bilo mogoče priti čez. Šest ur je marširal ob brezdnu, predno je dobil nekak prehod, četudi zelo težaven. Ko je pa plezal po razpokanih skalah nizdolu, je zapazil plast rdečkastega kremenjaka, kakršen ima navadno zlato v sebi. S trepetajočo roko je odbil kos kremenjaka in glej, odkril je bil bogato žilo zlatopolnega kamenja.

Njegova srečna otrplost je bila tako velika, da je počenil zraven svojega bogastva na tla in si cel dan slikal krasno življenje, ki mu ga bo naklonilo nepričakovano bogastvo. Potem si je ob robu soteske poiskal v bližini svojega zlata ležišče, vlegel se k počitku, da bi si nabral moči za delo, ki ga je čakalo drugi dan. Saj naj bi bil ta dan, dan dviganja zaklada. V sanjah te znamenite noči je pa užival vse užitke milijonarja. Na nesrečo je bila pa to ravno noč 24. julija 1875. Po celi Britanski Kolumbiji je bil hud potres in komaj, komaj se je Day rešil, da ga ni zasulo kamenje, ki je zasipalo prepad. Njegova bogata zlata žila je bila izginila v globini. Zopet je bil Jakob Day ubog čevljar kakor prej. Pustil je lov na zlato in zadovoljiti se je moral, da je bil za trenotek v rajju.

Na krovu parnika Juno, ki je peljal z Kalkute v Singapore, so potniki igrali v kadilni sobi karte. Angleški častnik je bil od nekega Indijca dobil že precejšnjo vsoto in je rekel z zadovoljnim nasmehom: »Danes imam pa res srečno roko.«

»Stavim, da vas bom v tem vendar že prekosil,« odvrne temnopolti Hindu.

Anglež je stavo sprejel. Bogat ni bil. A kar je ravnokar dobil, je stajil več na

eno karto in res mu je bila sreča spet mila. Njegovi tovariši — večina potne družbe — so se začeli zanimati za oba igralca, obstopili so ju.

Ta dva sta pa igrala vedno višje, eden pijan od sreče, drugi podžgan od smole. Stava je rastla, od stotakov sta prišla na tisočake. Sreča se je sedaj smejala Angležu, sedaj Hindu.

Nazadnje pravi črnooki Indijec: »Stavim rudokop na rubine proti 10.000 funtom, če vam je prav.« Anglež je bil v zadregi, pogledal je tovariše. Silih so ga, naj stavi. »Mi smo poroki, če zgubiš.« Funt je 24 kron. Stava torej 240.000 kron. Stavili so, Hindu je izgubil. Kakor bi bil zgubil eno samo krono, vstane Hindu, reče »Grem po posebno listino« in odide.

Angležu so pa čestitali vsepovsod, zahvaljeval se je res srečen zlasti onim, ki so mu prigovarjali k stavi in prevzeli poroštvo zanj; saj so ga naredili bogatega. Bil je pa to vendar en sam »trenotek« v rajju, ki mu ga je sreča privoščila. Posestnik rudokopa na rubine ni prišel več nazaj; v kadilno sobo, neopažen je bil skočil v morje in izginil v valovih njegovih. Samega sebe je žrtvoval, da je rešil rudokop za svojega sina. Indijska postava pravi namreč, da dedičem ni treba plačati dolgov, ki smo jih naredili v igri. Tako je ostal Anglež kljub svoji srečni roki vendar le reven častnik —

V najrevnejšem pariškem okraju se je pripeljal mrzlega zimskega dne advokat D. do ene najvišjih, a najneznatnejših hiš. Do najvišjega nadstropja je moral plezati po starih stopnjicah, predno je na nizkih vratih dobil ime, ki ga je iskal. Potrka; odpirat pride sestradana slaba žena in pravi, da je ona tista, ki jo odvetnik išče. Peljala ga je v sobo skoro brez pohištva, v kamnu ni bilo ognja, v kotu je pa ležal na cunjah dvanajstleten deček in je pokašljeval tako, da je moralo vsakega v srce sazebsti. Mati in sin sta se tresla od mraza.

»Gospa«, je rekel odvetnik sočutno, »povedati vam moram žalostno novico, da je vaš gospod stric predvčerajšnjim umrl.«

Uboga žena se je stresla, a se je takoj spomnila, da se s stricem že davno ni poznala več; zato je rekla žalostna: »Moj stric me je od dneva moje ženitve tako trdovratno pustil na cedilu, da z njegovo smrtjo nič ne zgubim.«

»Ravno narobe,« odvrne odvetnik, »z njegovo smrtjo le pridobite.«

»Jaz?« vpraša neverna, »Z njegovo vednostjo in voljo gotovo ne.«

»Njegova vednost in volja ne igrata tukaj nobene vloge. Umrl je hitro, brez oporoke. Vi ste njegova edina dedinja.«

»Bogastv agotovo ni zapustil, saj ni bil nikdar varčen. Toliko upam bo pa vendarle, da bom mojemu ubogemu otroku toplo zakurila in mu bom lahko dala jesti. Morebiti je dedščina celo tako velika, da bom lahko poslala po zdravnika.«

»O, jo je še precej več,« reče obiskovalec ginjen. »Vaš stric je v zadnjem času zelo srečno igral in zapustil veliko premoženje. Mislim, da bo dosti.«

»Koliko pa je?« vpraša uboga revica. Oči se ji svetijo, saj bo sedaj lahko pomagala bolniku.

»Natančno še ne vemo. A manj ko milijon gotovo ne.« Blede lica pobarva živahna rdečica, motne oči dobijo čisto drug sijaj. Postava, sključena od skrbi in lakote, se vzravna. »Bog bodi zahvaljen! Sedaj lahko začneva oba novo življenje. Ubogi moj deček ima prosto pot v življenje. Ubogi več ne bo trpel pomanjkanja. Kako sem srečna! Toda kaj mi je? Slabo mi postajam.«

Obledi, pritisne roko na srce, zgrudi se mrtva v naročje obiskovalca. Bil je »trenotek v rajju«, ki ga je bila doživela. Kap jo je rešila sreče in nesreče. Sina so dali v vzgojevališče, vreden je postal njenih upov.

Aprovizacija.

a Špeh. Od 2. junija 1919 naprej se bo oddajal iz skladišča pri Mühleisnu na Dunajski cesti strankam iz vseh okrajev špeh po 18 K kilogram. Ker ni špeha več toliko, da bi ga bilo mogoče dvakrat deliti na vse okraje, dobi vsaka stranka lahko tudi več kakor po 1 kilogram špeha na osebo. Ker aprovizacija v doglednem času ne bo dobila več ameriškega špeha, naj si ga vsaka stranka sedaj pravočasno preskrbi. Špeh se oddaja brez izkaznic. Vsaka stranka naj prinese s seboj le rdečo ali zeleno hišno legitimacijo. Določi se sledeči red: za I. okraj dne 2. junija, za II. okraj 3. junija, za III. okraj dne 4. junija, za IV. okraj 5. junija, za V. okraj 6. junija, za VI. okraj 7. junija, za VII. okraj 10. junija, za VIII. okraj 11. junija, za IX. okraj 12. junija, za X. okraj 13. junija. Vsakokrat od 8. do 11. ure in od 3. do 5. ure popoldne.

a Kislo zelje bode delila mestna aprovizacija strankam iz Jakopičevega skladišča na Mirju in sicer: za III. okraj dne 2. junija, za IV. okraj 3. junija, za V. okraj 4. junija, za VI. okraj 5. junija, za VII. okraj 6. junija, za VIII. okraj 7. junija, za IX. okraj 10. junija, za X. okraj 11. junija. Vsakokrat od 8. do 11. ure popoldne in od 3 do 5. ure popoldne. Ker pozneje ne bode mogoče dobiti zelja — ga dobi vsaka stranka lahko poljubno množino. Kilogram stane 30 vin.

a Moka za člane »Zveze trgovskih nastavljenecv« se bo delila po znižani cení v petek in soboto od 18. do 20. ure v društvenih prostorih, Streliška ulica 12, II. nadstropje.

Za glavobol predpisujejo zdravniki ponajveč živce pomirjajoča sredstva. Kot tako uživa dober sloves že skozi mnogo let Fellerja dobrodišeči »Elza fluid«. Dober vonj in prijetna hladnost ugodno vplivajo pri glavobolu kakor tudi pri migreni. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici tega mišice jačujočega, živce pomirjajočega domačega zdravila pošlje za 24 K lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž štev. 245 (Hrvatska). Če je pa glavobol posledica slabe prebave, zaprtja ali drugih prebavnih težkoč, hitro odpomorejo odvajajoče rabarbarske »Elza-kroglice«. 6 skatlic stane 12 K. Oboje domačih zdravil budi toplo priporočeno in naj bi ju imeli vedno pri roki zlasti taki ljudje, ki pogosto trpe vsled glavobola. Na ta način si takoj preženo napade migrene. Fellerjev črtnik zoper migreno hitro učinkuje in ga je lahko nositi seboj v žepu; cena mu je 1 K 50 v. Omot in poštnina se računata naiceneje. Kdor naroči več obnem, mnogo prihrani. (vt)

Jaroslav.

Zgodovinski roman.

Ruski spisal J. Šmidt-Melin; preložil Al. Benkovič.

(Dalje.)

»Poglej, poglej,« je klicala Natalija, »gnezdo sem našla. O, kako hudo me gleda samec, kako strahoma leta krog menel! Le mirna bodi, mila živalica! Nižalega ne storim tvojim otročičkom!« Oprezno je odmaknjeno vejico pritisnila k gnezdju in dvignivši oči zopet vzkliknila: »Ni li danes, kakor bi bil praznik in kakor bi se bila zemlja okrasila za to slavnost! Pa vendar ni,« je pristavila ter proseče pogledala spremljevalca; »pojdi, se bodeva igrala.«

Kakor srna je zbežala po drevoredu a le s težavo se je Jaroslavu, ki ga je ovirala dolga vojaška sukinja, posrečilo, da jo je došel in ujel. Vesel, zvonek smeh deklčin se je razlegal po vrtu, a zdajci je vojaku udaril na uho votel, zmešan hrup kakor valovi razburkanega morja.

Obstal je in pazno vlekel na uho. Hrup se je razločno bližal. Kmalu je razločeval posamezne ljudske glasove, ki so grozeče klicali ime poslanikovo. Dasi ni poznal vzroka, se je vendar bal nevarnosti, naglo prijel prestrašenega otroka za roko ter hitel z njim k palači.

Pri vходу je srečal Gribojedova. Videti je bil miren in pripravljen, a bledejši nego navadno in njegov obraz je kazal izraz globoke, bolesterne zamišljenosti.

»Dobro, da sem vas dobil, dragi prijatelj!« je nagovoril Jaroslava. »Ali slišite rogoviljenje teh divjakov? Zahtevajo nazaj Gruzijanko, ki se je bila zatekla k meni. Ako storim svojo dolžnost kot človek in poslanik, potem je ta krik, to slutim, moj pogrebni spev. Vendar jim pokažemo, da imajo opraviti z odločnimi in hrabrimi možmi.«

»Milostivi gospod,« je odgovoril Jaroslav, »čemu se bojite nečesa, kar se brezdvomno ne zgodi? Kdo bi se predrznil, v miru s carjem napasti sveto osebo njegovega namestnika? Mislim, da Vaša Jasnost precenjuje slepo razburjenost te druhal.«

»Vi pozabljate,« je odgovoril poslanik, »kolikokrat pouči izkušnost, da se mora razumna preudarnost umakniti razbrzdananemu verskemu fanatizmu in sovražstvu narodnemu, posebno pri neolikanem narodu, ki je orožje v rokah njegovih vodij.«

»Ali nimamo poročstva za varnost v Feth-Alimu, starem šahu?« je vprašal Jaroslav. »Ako smem svetovati, bi bilo najboljšje, sela poslati k njemu ter zahtevati, da kaj ukrene v našo varnost.«

»To je tudi moje mnenje,« je rekel poslanik, »in ravno sem vas hotel prositi, da bi kakega kozaka poslali k njemu. Razen tega imam do vas še drugo prošnjo. Želim, da bi bila moja žena in Natalija od krvavega prizorišča odpeljani k staremu šahu. Naročil sem že slugi, naj nosila prinese sem na vrt. A samo vašemu varstvu, prijatelj moj, izročam svoji ljubljenci. Ko jih boste na varno, mi bo dobrodošla tudi vaša roka. Pripravite se med tem in

pridite po nji. Za ta čas pa z Bogom!«

Mlademu možu je podal roko in se oddaljil z Natalijo iskat soprogo. Ko je Jaroslav izpregledal nevarni položaj, je hitro poslal sela k šahu in vse pripravil k trdovratnemu odporu.

Na oddaljeni, osameli strani palače se je razprostirala poslanikova terasa, s katere se je nutil krasen razgled — priljubljeno mesto Natalijine matere, kjer se je mudila tudi sedaj. Sedela je v nizkem naslonjaču in knjigo držala v roki, ne da bi čitala.

Vnovo prebujajoča se priroda je tudi gospo Gribojedova napolnjevala z razkošjem. Z obraza ji je odsevala ginjenost in mir, in natihem se ji je dvigala iz napol odprtih ust molitev k Bogu, stvarniku vse krasote.

Veselo iznenadena je skočila pokoncu, ko je videla prihajati soprogo z Natalijo. On jo je ljubeznivo objel ter povedel v sobo, kjer je čez nekaj časa pretrgal molk ter povedal, kaj se je zgodilo. Prosil je soprogo, naj se z Natalijo izroči v varstvo Jaroslavu ter odide v šahovo palačo.

Kot marmor je obledela gospa, čuvši te besede. Natalija pa je jokaje očetu poljubljala roke.

»Kaj?« je vzkliknila gospa naposled, »samega naj te pustim v nevarnosti? Ne, tega ne storim nikdar! Ako ti grozi nevarnost, hočem ti stati ob strani. Ako tebi čast in dolžnost velevala, da ne bežiš, meni to velevala srce in moja ljubezen. Ni li res, hčerka,« je pristavila moža objemajoč, »radi umrjeva s tvojim očetom, ako je tako namenjeno.«

Namesto odgovora se je dekletce vrglo v naročje roditeljema, poslanik pa, obvladan od čustev, se je za trenotek izročil tihi boli.

Zdajci so se hitro odprla vrata in vstopil je Jaroslav. Strahu in bridkosti polne oči prisotnih so se obrnile vanj, kakor bi iskale pri njem tolažbe in pomirjenja. A njegov obraz je izražal skrb in rekel je:

»Še vas lahko rešim, milostiva gospa, ako greste takoj z mano, kajti sicer nam utegnejo zastaviti pot. Minute so štete!«

In res je bilo že v bližini slišati hrup osvete željne tolpe in ime poslanika, katerega so preklinjali.

Gribojedov se je prebudil kakor iz sanj. Velikost preteče nevarnosti se mu je pojavila pred očmi ter ga napolnila z obupom. Njegovi ljubljenci morata biti rešeni, naj velja, kar hoče; in prosil je Boga, da bi mu pomagal.

»Ali hočeš s svojim kljubovanjem,« je rekel naposled k soprogi obrnjen, »pogubititi tudi svojo hčer? Ali naj pride v oblast teh divjakov, da bo živela življenje sramote in zaničevanja?«

Kakor od strupa divje zveri dotaknjena je strepetala njegova soproga.

»Pojdem torej,« je rekla z mirnim glasom, ki je razodeval silno notranjo bolelost, a takoj na to je vzkliknila lomeč z

rokami: »O, moj Bog, zakaj moram za svoje dete toliko žrtvovati!«

In zopet je padla v naročje možu, ki ni mogel izpregovoriti niti besedice.

»Smrt poslaniku!« se je oglasilo zunaj izmed rastočega kričanja.

Nemiren in od skrbi tresoč se je stopil Jaroslav k skupini.

»Niti trenutka ne smemo več zamuditi,« je rekel. »Perzijani so že zasedli sprednje vhode. V nekaterih minutah se polaste tudi vrtni strani, in potem je beg nemogoč!«

Na materin migljaj je Jaroslav prijel Natalijo za roko, mati pa je v slovo še enkrat pogledala soprogo. V tem pa jo je bilo že zapustilo samozatajevanje.

»Skrbite za mojo hčer,« je pošepetala Jaroslavu in se vrgla možu k nogam. »Ne morem te pustiti; nemogoče stvari zahtevaš od mene,« je ihtela. »Prosim te, pusti me s tabo umreti, ker brez tebe ne morem živeti.«

Obenem se je Natalija izvila Jaroslavu iz rok in objela očetu kolena. Poslanik se je sklonil čez klečeči ter ju gledal v neskončni bolesti.

»Kdo more vedeti,« je rekel, »kako daleč pojde razburjenost. Morda se nam posreči odvrniti vihar, ako pa ne, skupno stopimo pred prestol Njega, kateremu edinemu zaupamo. Boljše je častno umreti, nego nečastno živeti!«

Minilo ga je upanje v rešitev.

Poslanik je bil prepričan, da stoji na pragu onega sveta, s katerega se ni mogoče vrniti. Silno mu je trepetal glas, ko je izpregovoril:

»Preden se ločimo, da se morda ne vidimo nikdar več, sprejmite mojo zahvalo, mili prijatelj, za prizadevanje — rešiti mi soprogo in otroka. Nasproti gremo burnemu dnevu, nikdo od nas ne ve, kako se konča. To solnce, kakor slutim, je zadnje moje, ako pa mi rešite soprogo in hčerko, potem izročam vam, dragi prijatelj, najdražje, kar imam. Čuvajte zapuščenki.«

Nastala je tužna tišina, motena od obeh žensk.

Medtem je krik in hrup postajal čedalje resnejši, tako da je bila edina rešitev v pomoči starega šaha. A nikdo ni slutil, da je bil sel, k njemu poslan, prišel v roke sovražnikom.

Že so morali iz predsobe stopiti v glavno sobo, ko so navaljujoči sovražniki zabodli poslanikovo soprogo. Baš tisti hip, ko je Jaroslav Gribojedovu hotel priskočiti na pomoč, je ta padel, preboden od vruga.

»Moje dete, moja Natalija! Držite obljubo!« so bile zadnje besede umirajočega.

(Dalje.)

Širite „Večerni list“

izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.